

Könyvismertetés.

Ménégoz Jenő: Elmékedések az üdv evangéliumáról. Ford. ifj. Bartók György. Lenyomat az „Erd. Prot. Lap“-ból. Kolozsvár. 1902. 79. lap. Ára 1 kor.
Kapható Stein János könyvkereskedésében és a fordítónál Kolozsvárt.

Laschnak a párisi iskoláról szóló könyve alapján a Prot. Szemle 1902. 2-ik számában már szólottam Ménégozról, mint a fideismus megalapítójáról. Örömmel jelzem most, hogy Ménégoz theol. felfogását most a saját munkájából is megismerheti az ez iránt érdeklődő magyar theologus. Ifjú Bartók György hasznos munkát végzett, a mikor e művet eleven, sima, világos magyarsággal nyelvünkre fordította. A külföld szaktudósainak ilyenmű jellemző, alapvető műveinek a magyarra fordítása mindenkép nagy nyereség volna a hazai theologiai tudományra nézve. Nyereségnek tekintem ezt a fordítást is, a melynél csak azt kifogásolom, hogy az idegen szakkifejezéseket a Budapesti Hírlap divatja szerint akarja írni a fordító, de ezt se következetesen.

Nálunk jobbára ismeretlen dologról lévén szó, a midőn e kis könyvecskét a szakemberek figyelmébe és pártolásába ajánlom, gondolatmenetének rövid vázolásával teszem azt. Az I. rész a lét mysteriumáról és az igazság megismeréséről szól. Konstatálja, hogy az emberi gondolkodás csak a kételkedésig bír eljutni, de a lét titkának a kulcsát csak az emberi lélekben lakozó isteni lélek adhatja meg a kijelentés közlésével, melyet aztán az ember megismer és okoskodása tárgyává tesz. Az Istenhez való viszonynak így kettős köre létesül: a vallási és az erkölcsi. Amaz az Isten kegyelméről, emez az akaratáról szól. Amint az ember Istenhez való viszonya tudatára jut, felismeri Istentől való eltávozását, a bűnt s felkél benne az Istennel való egyesülés utáni vágyódás. De erre csak a bűn bocsánata útján jut el az ember. Ennek feltételeit tárja elének az evangélium, az örvendetes hir. Az élő kijelentés maga a Jézus Krisztus. A II. rész most már a hitről és a hit által való megigazulásról szól. A bűnbocsánat után vágyó lélek minden kérdésére Jézusnál találja meg a feleletet. S ő az Isten végtelen szeretetéről és arról biztosít, hogy az Istennel való egyesülésnek, a minék a bűn útjában áll, egyetlen feltétele a hit, vagyis a léleknek Istennel való egyesülése. Ha ez megvan, a bűn bocsánatát, az igazságot Isten ingyen, vagyis minden más feltétel nélkül megadja. A megigazulásnak ezt a feltételét igyekezett kifejezésre juttatni már az Ó-

testamentum is, a melynek népe körében Mózes az engedelmességet, a profetismus az istenfélelmet, a Keresztelő a megtérést prédikálta. A III. részben szerzünk a megigazulás tanának a Krisztus megjelenése után való további folyamatáról beszél. Jézus világos tétele volt: a ki hisz, üdvözüln. E hitet hangsúlyozta Pál a törvény cselekedetei, Luther az egyház u. n. jócselekedetei ellenében. Ma ismét hangsúlyoznunk kell ezt a hitet nem a materialismus és a pantheismus, hanem az orthodoxia és a liberalismus ellenében. Mindkét irányzat tévedése abból ered, hogy a hitet az elhívással azonosítja. Így aztán az orthodoxia a hitet elhívéssé téve, bizonyos történetileg előállott, szükséges és jogosult, de az üdvösség dolgában lényegtelen elemekhez köti a üdvöt, a liberalismus meg az elhívés ellen akarva tiltakozni, a hit által való igazulás igaz tana helyére a szeretetet kívánja tenni. Pedig a szeretetnek az alapja a hit. Ezért kell a sola fide jelszavát erőteljesen hangoztatni. Sola szemben az orthodoxyiával, fide szemben a liberalismussal. A IV. rész a hit által való megigazulás tanának mai jelentőségét és általános voltát fejtegeti. Az egyes emberek és egész népek tényleges állapotából, lelki életének irányából indulva ki, arra a tapasztalati tényre utal, hogy nem mindenki képes a hit ez egyedüli jelentőségének a felismerésére. Vannak azonban itt is nemcsak makacs és hozzáférhetlen ellenfelek, hanem készsleges lelkek is. Ezeket kell az evangélium helyes hirdetésével megnyerni, s a hívők lelki örömének és békeségének részesévé tenni. Itt az egyén bizonyosságát a közösség bizonyosságtételével kell erősíteni, mert az individualismus egyoldalú hangsúlyozása könnyen tévedésbe ejt. Végül az V. rész a hit által való megigazulás tanának tartalmát vázolja. Ide tartozik a dogmatika egész anyaga részint mint e tan előzménye, részint mint következménye. — Az egész mű világos, egyszerű, keresetlen, úgy hogy nemcsak a szakember, hanem minden művelt lélek élvezettel és haszonnal olvashatja.

Raffay S.

Zahn Th., Grundriss der Geschichte des neutestamentlichen Kanons. Eine Ergänzung zu der Einleitung in das Neue Testament. Leipzig. Deichert. 1901. 84 lap. 2·80 Mk.

Az újszövetségi és az őskeresztyén irodalom egyik legalaposabb kutatójának és ismerőjének e munkája nemcsak írójának szakismeretei, hanem az e nemű önálló irodalmi termékek ritkasága miatt is különösen méltó a figyelemre. Az újszövetséghez írott bevezetések rendszerint a kánon történetét is vázolja

ugyan. de csakis nagy vonásokban. Zahnak ez a műve sem terjedelme, hanem inkább adatainak gazdagsága és lehető biztossága által tűnik ki. A kánon szó történetének hosszú fejtegetése után Zahn a kánon gyűjtésének történetére tér rá. Adatokkal igyekszik bizonyítani, hogy a második század elején a négy evangélium, a páli levelek és a katolikus levelek nagyobb része gyűjteményekben az egyes egyházak rendelkezésére készen állott s az istentisztelet alkalmával felolvasás tárgyai voltak. II. Péter 3, 15 alapján állítja, hogy a páli levelek gyűjteménye már az első században megvolt. Kissé talán messze is megy a következtetésekben, a midőn azt mondja, hogy 80–110 közt már nemcsak készen voltak az új szövetségi iratok, hanem azokat a nyilvános istentiszteletek alkalmával olvasták is. Ez azonban nála is inkább csak következtetés, mint adatokkal bizonyított tény. A könyv végén a mellékletek állanak: a muratori kánon, a Cod. Clar. kánon, az afrikai 360-ból, a római 382-ből és egy syr 400 tájáról.

Raffay S.

SZERKESZTŐI MEGJEGYZÉS.

A Debreczeni Protestáns Lap f. évi 4. ik számának 57. lapján a Theologiai Szaklapra vonatkozólag a következő szavak olvashatók: „A kik a külföldi szakfolyóiratokat járatták, vagy olvassák, azok természetesen nem találhatnak benne olyas dolgot, a mit előbb már nem olvastak volna, a mennyiben a szakemberek az őket közvetlenebbül érdekelő irodalmi termékeket első kézből szokták megszerezni. Ámde a kik nincsenek ebben a helyzetben, vagy éppen csak magyar nyelvű munkákat szeretnek olvasni és megelégedsznek az eklektikus, vagy encyklopaedikus ismeretszerzéssel: azoknak a kívánságát ez a szaklap, a mi hazai viszonyaink között és a jelen időben, egészen kielégítheti, annyival inkább, mert versenytárs nélkül áll és aránylag még olcsó is.“ Theol. Szaklapunkat, mint azt bevezető cikkünkben kifejtettük, eredeti és önálló tanulmányok közlésére alapítottuk. Igéretünkhöz ez ideig hívek maradtunk. A Debr. Prot. Lap szakfolyóiratokban járatos ismeretlen referense ezzel ellenkezőt állít. Ezért is ezennel felszólítjuk őt, hogy a Theol. Szaklap eddigi cikkeiről egyenként mutassa ki, hogy azok tartalmát vagy eredményeit melyik külföldi szakfolyóiratban olvasta?

A szerkesztők.